

השאלות

פרק ראשון – סיפור קצר

אם בחרת בפרק זה, ענה על שתיים מהשאלות 1-3 (לכל שאלה – 14 נקודות).

1. בסיפורים רבים תפיסת המציאות של הדמות המרכזית שונה מהתפיסה של הסובבים אותה. הסבר והדגם קביעה זו, על פי אחד מן הסיפורים הקצרים שלמדת. מהי השפעת שוני זה על ההתפתחות של עלילת הסיפור? הסבר את דבריך.
2. בסיפורים קצרים רבים מובלעת ביקורת על ערכי החברה. מהי הביקורת על ערכי החברה, המובלעת בסיפור קצר אחד שלמדת? הסבר כיצד הביקורת מעוצבת בסיפור.

איש זקן מאוד עם כנפיים עצומות / גבריאל גרסיה מארקס

3. לפניך דמויות משנה בסיפור:
האב גונזאגה
השכנה הידענית
אשת העכביש
הרופא
בחר בשתיים מדמויות אלה, אפיין כל אחת מהן, וכתוב כיצד היא מעוצבת בסיפור. הסבר את התרומה של הדמויות שבחרת לבניית המשמעות של הסיפור.

פרק שני – דרמה

אם בחרת בפרק זה, ענה על אחת מהשאלות 4-12 (28 נקודות).

טרגדיות של סופוקלס: "אנטיגונה", "אדיפוס המלך"; טרגדיות של שקספיר: "המלט", "המלך ליר"
"מקבת", "אותלו"

4. תאר את הסבל הטרגי במחזה שלמדת, והסבר את הגורם (או הגורמים) לסבל זה.
בסס את דבריך על שתי סצנות מן המחזה.

טרגדיות של סופוקלס: "אנטיגונה", "אדיפוס המלך"
"אנטיגונה"

5. לפניך דברי המקהלה בסיום הטרגדיה "אנטיגונה" (בתרגום אהרון שבתאי).
קרא אותם, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריהם.
התבונה היא התנאי העיקרי לאשר.
וגם אין לפגוע בכבוד האלים.
עבוד מלים גדולות
משלמים אנשים יחידים במכות גדולות,
עד שלעת זקנתם
הם לומדים תבונה.
א. פרש דברים אלה, והסבר על פיהם את יסודות העלילה הטרגית במחזה. (16 נקודות)
ב. הדגם את תפקיד המקהלה בטרגדיה באמצעות קטע אחר מ"אנטיגונה".
(12 נקודות)

"אדיפוס המלך"

6. הגורל הוא שקובע את מהלך חייו של הגיבור הטרגי. עם זאת לגיבור יש מידה של בחירה חופשית.
הסבר והדגם קביעה זו, על פי הטרגדיה "אדיפוס המלך".

טרגדיות של שקספיר: "המלט", "המלך ליר", "מקבת", "אותלו"

"המלט"

7. תאר את ה"מחזה בתוך מחזה" בטרגדיה זו.
הסבר מדוע המלט מעלה את ה"מחזה בתוך מחזה", ומהי משמעותו בהקשר של עלילת הטרגדיה.
הדגם את דבריו.

"המלך ליר"

8. תאר את האנלוגיה בין העלילה המשנית ובין העלילה המרכזית בטרגדיה "המלך ליר",
והסבר את תפקיד האנלוגיה בבניית המשמעות הטרגית של המחזה.

"מקבת"

9. בפתחת המחזה המכשפות אומרות: "טוב הרע ורע הטוב!"
הסבר כיצד אמירה זו באה לידי ביטוי בעלילה הטרגית של המחזה.

"אותלו"

10. תאר את דמותה של דסדמונה ואת דמותה של אמליה, והסבר את תפקידיהן בטרגדיה.

מחזה מודרני (מהמאה ה-19 או מהמאה ה-20)

11. הצג אחד מן הנושאים המרכזיים במחזה המודרני שלמדת.
תאר כיצד נושא זה בא לידי ביטוי במחזה, והסבר שני אמצעים התורמים לעיצובו.
12. "מאבק", "כניעה" או "השלמה עם המציאות" הם דרכי התמודדות של אנשים עם מציאות חייהם.
הסבר והדגם את דרך ההתמודדות של הדמות המרכזית במחזה המודרני שלמדת עם מציאות חייה.

פרק שלישי – רומאן ונובלה

אם בחרת בפרק זה, ענה על אחת מהשאלות 13-17 (28 נקודות).

שים לב: על שאלות 13-14 תוכל לענות גם על פי אחד מן הרומאנים ברשימה שבשאלה 17.

13. תאר גילויים של סובלנות וחמלה או של אדישות ורוע, או שילוב של גילויים אלה, ברומאן או בנובלה שלמדת (בלי "הזקן והים"). הסבר את תרומתם לעיצוב המשמעות של היצירה.
14. תאר את המרחב (מקום או מקומות ההתרחשות) ברומאן או בנובלה שלמדת (כולל "הזקן והים"), והסבר את השפעת המרחב על התנהגות הדמויות, ואת תפקידו בבניית משמעות היצירה שלמדת. הסבר והדגם את דברך.

הזקן והים / ארנסט המינגווי

15. "לא הייתי צריך להרחיק כל כך, דג" הוא אמר. "לא למענך ולא למעני, אני מצטער, דג". אמירה זו של הזקן משקפת את אופי המאבק המתואר בנובלה. הסבר והדגם קביעה זו.

בדמי ימיה / שמואל יוסף עגנון

16. היומן של עקביה מזל הוא בסיס להבנת סיפור חייה של תרצה. הסבר והדגם קביעה זו.

17. **שים לב:** על שאלה 17 תוכל לענות רק על פי אחד מן הרומאנים ברשימה שלפניך.

סיפור פשוט, עיר קסומה, ספר הדקדוק הפנימי, מר מאני, מקדמות, שירה, חיי נישואים, התגנבות יחידים, זיכרון דברים, והיום איננו כלה, החטא ועונשו, מאדאם בובארי, אנה קארנינה, המשפט, האמן ומרגריטה, אל המגדלור, בית בודנברוק, מאה שנים של בדידות, הקול והזעם, אור באוגוסט, הדבר

תאר התנהגות חריגה או מצב נפשי מורכב של דמות מרכזית ברומאן שלמדת. בסס את תיאורך על שני אירועים ברומאן.

הסבר את הגורמים שהביאו את הדמות להתנהגות זו או למצב נפשי זה.

פרק רביעי – שירה (שירת ימי הביניים, שירת ביאליק, שירת המאה ה-20)

פרק זה הוא תובה. ענה על שתיים מהשאלות 18-30:
על שאלה אחת משירת ימי הביניים או משירת ביאליק (שאלות 18-22),
ועל שאלה אחת משירת המאה ה-20 (שאלות 23-30) (לכל שאלה – 14 נקודות).

שירת ימי הביניים

18. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

ישנה בחיק ילדות / יהודה הלוי

ישנה בחיק ילדות, למתי תשכבי! / דעי כי נעורים כנערת נעורו!
הלעד ימי השחרות? קומי צאי. / ראי מלאכי שיבה במוסר שחרו,
והתנערי מן הזמן, כצפרים / אשר מרסיסי לילה יתנערו.
דאי כדרור למצא דרור ממעלך / ומתולדות ימים כימים יסערו.
הי אחרי מלכך מרדפת, בסוד / נשמות אשר אל טוב יי נהרו!

תאר את המתח בשיר בין המשיכה להבלי העולם הזה ובין השאיפה להתקרב לאל,
והסבר את תרומת השורש נע"ר החוזר בשיר לביטוי מתח זה.

19. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

יחידה, שחרי / יהודה הלוי

יחידה, שחרי האל וספיו, / וכקטרת תגי שירך באפיו!
הלא אם תרדפי הבלי זמנך, / ותאמרי כי אמת הם כל כשפיו,
ותזלי אחרי לילך ויומך / ותערב לך תנומה מנשפיו –
דעי כי אין בידך מאומה, / אבל עץ ייבשו מחר ענפיו.
הי לפני אלהיך ומלכך / אשר באת לחסות תחת כנפיו:
שמו יגדל ותקדש בפי כל / אשר נשמת אלוה חי באפיו!

תאר את יחסו של המשורר אל הבלי העולם הזה, והסבר את המטפורה בבית הרביעי בשיר בהקשר זה.

20. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

יְעִירוּנִי בְּשִׁמְךָ רַעֲיוֹנִי / יְהוּדָה הַלֹּוֹי

יְעִירוּנִי בְּשִׁמְךָ רַעֲיוֹנִי / וְיִשִּׁימוּ חֲסָדֶיךָ לִפְנֵי –
הַבִּינֵנִי דְּבַר נֶפֶשׁ יִצְרָתָהּ / קְשׁוּרָה בִּי – וְהִיא נִפְלְאָת בְּעֵינַי!
וְלִבִּי רָאָךְ וַיֵּאֱמַן בְּךָ – / כִּאלֹו מַעֲמֵד הָיָה בְּסִינִי.
דְּרָשְׁתִּיךָ בְּחַזְיוֹנִי – וְעָבַר / כְּבוֹדְךָ בִּי וַיֵּרֶד בְּעֵנַי.
הִקִּימוּנִי שְׁעָפִי מִצֹּעַי / לְבָרְךָ שֵׁם כְּבוֹדְךָ אֲדוֹנִי.

תאר את חוויית האמונה של הדובר על פי שיר זה.

הסבר כיצד חוויה זו מעוררת את נפש הדובר בבית האחרון.

שירת ביאליק

21. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחרינו.

לבדי / חיים נחמן ביאליק

כלם נשא הרוח, כלם סחף האור,
שירה חדשה את-בקר חיהם הרנינה;
ואני, גחל רך, נשתכחתי מלב
תחת כנפי השכינה.

בדד, בדד נשארתי, והשכינה אף-היא
כנף ימינה השבורה על-ראשי הרעידה.
ידע לבי את-לבה: חרד חרדה עלי,
על-בנה, על-יחידה.

כבר נתגרשה מכל-הנאות, רק-עוד
פנת סתר שוממה וקטנה נשארה –
בית-המדרש – ונתכס בצל, ואהי
עמה יחד בצרה.

וכשפלה לבבי לחלון, לאור,
וכשצר-לי המקום מתחת לכנפה –
בבשה ראשה בכתפי, ודמעתה על-דף
גמרתי נטפה.

חרש בכתה עלי ונתרפק עלי,
וכמו שכה בכנפה השבורה בעדי:
„כלם נשא הרוח, כלם פרחו להם,
ואותר לבדי, לבדי...”

וכעין סיום של-קינה עתיקה מאד,
וכעין תפלה, בקשה וחרדה כאחת,
שמעה אני בבכייה החרשית ההיא
ובדמעה ההיא הרותחת –

תאר את חוויית הבדידות של המשורר כפי שהיא מובעת בשיר, והסבר שתיים מדרכי העיצוב שלה.

22. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

ואם ישאל המלאך / חיים נחמן ביאליק

- (1) בני, נשמתך איה? –
„שום בעולם, בקשנה, מלאכי!
יש בעולם כפר שאנו, מקף חומת יערים,
ולכפר רקיע תכלת, בלי מצרים רקיע,
ולרקיע התכלת בת-יחידה באמצע:
עב יחידה, לבנה וקטנה.
ובצהרי יום קיץ בדר שחק-שם ילד,
ילד עוזב לנפשו, רך ויחיד וחולם –
ואני הוא הילד, מלאכי.
פעם אחת התעלה כל-העולם וישחק,
ושמי ציני הילד השמימה נמשכו,
בראנה, היחידה, תזכה, הברורה,
ונפשו יצאה בראותו, כצאת יונה משוכה,
אל העב הנחמדה.”
- ותמוג? –
- (2) „גם-שמש יש בעולם, מלאכי!
את-נשמת הצילה קרן פו רחמניה,
ועל-כנפי הזר ימים רבים פנה
כצפרת לבנה;
פעם רכבה בבקר על-גב קרן הזהב,
הלוח הלכה לבקש פנינת טל בין הדשאים,
ודמעה וכה ותמה אז על-לחי רעדה,
ותודעוה קרן ונשמת צנחה –
ותשתק בדמעה.”
- ומיבש? –
- (3) „לא, כי נשרה על-דף גמרא קדושה.
גמרא היתה לזקני שעירת גוילים ומעוכה,
ובכרסה – שתי שערות של-זקנו הלכו,
חיוטי ציציות פסולות של-טליתו הקטנה
וסמנים של-הרבה טפות חלב ושענה,
ובגמרא הזאת, במעי אותיות מתות
בדר פרפרה נשמת.”
- ותחנק? –
- (4) „לא, פרפרה ותשורר, מלאכי!
באותיות המתות שירי חיים הקרו,
ובארון ספרי זקני מתי עולם נודעונו.
שונים היו השירים: על-עב קטנה ובהירה,
עלי קרן הזהב ועלי דמעה מזהירה,
עלי ציציות פסולות ועלי טפות של-שענה –
אך שיר אחד לא ידעה – שיר עלומים ואהבה.
ותכל לצאת, ותהמה, ולא-מצאה תנחומין,
ותתעלה עד-כלותה, ויהי צר-לה עד-מות.
פעם אחת פקדתי את-גמרותי הבלה –
והנה פרחה מתוכה נשמת.
ועדן היא טסה ומשוטטת בעולם,
משוטטת ותועה ואינה מוצאת תנחומין;
ובלילות הצנועים שבתחלת כל-חדש,
בהתפלל העולם עלי פנימת הקבנה,
היא מתרפקה בכנסה עלי שער האהבה,
מתרפקת, דופקת ובוכיה בחשאי,
ומתפללת על-האהבה.”

הסבר את המשמעות של התמונה המתוארת בבית השלישי בשיר.

כיצד מתקשרת תמונה זו לבית הרביעי בשיר? הסבר והדגם את דבריך.

שירת המאה ה-20

שירי טשרניחובסקי

23. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

ראי, אדמה / שאול טשרניחובסקי

ראי, אדמה, כי היינו בובונים עד מאד!
בחיקה, מלוח-ברכה, מעון סתר, זרע טמנו... לא עוד
פניגי וגוגיות של פסמת, זרע חטה כבדה,
גרגר שעורה חתול פתם, שבלת-שועל חרדה.

ראי, אדמה, כי היינו בובונים עד מאד:
פרחי פרחים בך טמנו רעננים ובהוד,
אשר נשקתם השמש מנשיקתה ראשונה,
מצניע חן עם יפה קלח, קטרת כוסו נכונה.
ועד שיזעו צהרים בעצם הצער התם,
ובטרם ריו טל של בקר בחלומות-אור נבטם.

הא לך הטובים בבנינו, נער טהר חלומות,
ברי לב, נקני כפים, טרם חלאת אדמות,
וארג יומם עודו שתי, ארג תקוות יום יבא,
אין לנו טובים מכל אלה. את הראית? ואיפה?

ואת תכסי על כל אלה. יצל הצמח בעתו!
מאה שערים הוד נכת, קדש לעם מכורתו!
ברוך קרבנם בסוד מנת, כפר חיינו בהוד...
ראי, אדמה, כי היינו בובונים עד מאד!

הסבר את המטפורה של עבודת האדמה בהקשר של נפילת אנשים צעירים על הגנת הארץ.

הדגם את דבריך.

24. קרא את הסונט שלפניך מן המחזור "שירים לאילאיל" (סונט י), וענה על השאלה שאחריו.

שירים לאילאיל / שאול טשרניחובסקי

את אינך יודעת...

את אינך יודעת, מה מאד יפִּיפִּית!

מה זקופות רגליך,

מה נפלא השו

המרמז עד חמדת שוקיך

בעזמה וברך, בגנדרנות ובחן,

פעקבות בתגלים על גבי תלחול

שלאתר הכרית -

את אינך יודעת, מה מאד יפִּיפִּית!

את אינך יודעת מה מאד יפִּיפִּית!

עיניך שני שקדים

תצובים כרום־ים,

כשבויית סוד־בראשית, וכעדים

למסתרי גזרה בשפת עדי־עד

לך קוראים, ומפתים ומקסמים בצו -

קפאת ולא ענית -

את אינך יודעת, עד־מה יפִּיפִּית!

את אינך יודעת, מה מאד יפִּיפִּית!

ובאשרי, ברגעים

את כלך שלי

במשוכה וסער און־פראים,

את תפוסה ולא תפוסה, ביד ולא ביד,

נכבשה וחפשיה, בניצוץ פליט־אש,

כאפרח מו־סיס -

את אינך יודעת, עד־מה יפִּיפִּית!

הסבר את מורכבות יחסו של הדובר בסונט זה כלפי האהובה. הדגם את דבריך.

25. קרא את הסונט שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

לא רגעי שנת, טבע / שאול טשרניחובסקי

לא רגעי שנת, טבע, וחלומות ימתקו,
רק רגש בך אראה וסערות הקרב:
על מרום שיא הריף ובמכרות עמקו,
בתהומות הישימון ובצל חביון עב.

כי תאכל נפשי, ופצעי יזעקו,
תקוותי תבלנה כשושן בסתו,
אנודה למקום שם משברים ינאקו,
למקום צוקיו ירים צור אדיר ושב.

אז בשתי מגלים הרבים בסלעים,
שהמה, בהתמוללם, שבים לרגעים,
וטור מטור ירום, גל יגבר מגל:

מצורים נכלמתי, שהמה בגאונם
אל מחץ משברים, אל נהמם ונהמונם
יסגירו את לבם, וראשיהם אל על...

מדוע לדעתך המשורר אומר "בשתי" (בית שלישי) ו"נכלמתי" (בית רביעי) לנוכח תופעות הטבע?
הסבר והדגם את דבריך.

26. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

הוי, ארצי! מולדתי / שאול טשרניחובסקי

הוי, ארצי! מולדתי!	
הריטשים קרם.	
עדר עלפה: שש וגדי.	
זהב-הדר שמת.	
מנזרים, גל, מצבה,	
כפות-טיט על בית.	
מושבה לא-נושבה,	
זית אצל זית.	
ארצי-נחלת מדבר-סין!	ארצי! ארצי-מורשה!
קסם כוכבי לכת.	דקל רבי-פנים.
הבל-זעם התמסין,	גדר-קוצר רשע.
מלונה בשלכת.	נחל כמה המים.
כרם-גפן נים-לא-נים.	ריח פרדסי-אביב.
תל חרבה נחרשת.	שיר-צלצל גמלת.
תכול-לילות וילל-מנים.	חל-חולות לים סביב.
משאבה נוקשת.	צל שקמה נופלת.
הוי, הוי, ארצי חמדתי-לב!	
השקיר, השנית.	
ביר סוד יתום בגב.	
בשמים עיט.	
מטליות מדבר נחול.	
שביל זרוע שחלת.	
בנים של אור טובע כל,	
ועל פני כל התכלת.	

מה מאפיין את תיאור המולדת בשיר? הסבר והדגם את דבריך.

שירי יהודה עמיחי

27. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

תורים / יהודה עמיחי

בקורי אבלים הם עורכים אצלנו,
יושבים ביד ושם, מרצינים ליד הכתל המערבי
וצוחקים מאחורי וילונות כבדים בחדרי מלון,

מצטלמים עם מתים חשוכים בקבר רחל
ובקבר הרצל ובגבעת התחמשת,
בזכים על יפי גבורת נערינו
וחושקים בקשיחות נערוטינו
ותולים את תחתונייהם
ליבוש מהיר
באמבטיה כחלה וצוננת.

פעם ישבתי על מדרגות ליד שער במצודת דוד, את שני
הסלים הכבדים שמתי לידי. עמדה שם קבוצת תורים
סביב המדרוך ושמשתי להם נקדת ציון. "אתם רואים
את האיש הזה עם הסלים? קצת ימינה מראשו נמצאת
קשת מן התקופה הרומית. קצת ימינה מראשו". אבל
הוא זו, הוא זו! אמרתי בלבי: הגאלה תבוא רק אם יגידו
להם: אתם רואים שם את הקשת מן התקופה הרומית?
לא חשוב: אבל לידה, קצת שמאלה ולמטה ממנה, יושב
אדם שקנה פרות וירקות לביתו.

כיצד מצטיירים בשיר סיורי התיירות במקומות ובאתרים בארץ? הסבר את דברך.

לדעתך, מהו יחסו של הדובר כלפי סיורים אלה? נמק והדגם את דברך.

28. קרא את השיר שלפניך מן המחזור "ניול ישראלי" (שיר 10), וענה על השאלה שאחריו.

אני זוכר שאלה בספר למוד החשבון / יהודה עמיחי

אני זוכר שאלה בספר למוד החשבון,
על רכבת שיוצאת ממקום אחד ורכבת אחרת
שיוצאת ממקום אחר. מתי יפגשו?
ואף אחד לא שאל מה יקרה כאשר יפגשו.
אם יעצרו או יעברו אחת על פני השנייה ואולי יתנגשו.
ולא היתה שאלה על איש שיוצא ממקום אחד
ואשה שיוצאת ממקום אחר. מתי יפגשו
והאם בכלל יפגשו ולבמה זמן יפגשו?
ובדבר ספר למוד החשבון. עכשו הגעתי
אל העמודים האחרונים שבהם רשימת הפתרונות.
ואז היה אסור להסתכל בהם ולהשתמש בהם.
עכשו מתר. עכשו אני בודק
במה צדקתי ובמה טעיתי
ויודע מה עשיתי נכון ומה לא עשיתי. אמן.

הסבר מהו נושא השיר, והצג שתיים מדרכי העיצוב של נושא זה.

29. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

לא כְּרוֹשׁ / יהודה עמיחי

לא כְּרוֹשׁ,
לא בַּבַּת אַחַת, לא כְּלִי,
אַלּא כְּדֹשָׁא, בְּאַלְפֵי יְצִיאֹת זְהִירוֹת־יְרֻקוֹת,
לְהִיּוֹת מְסֻתָּר כְּהֶרְבֵּה יְלָדִים בְּמִשְׁחָק
וְאַחַד מִחֲפֹשׁ.

וְלֹא כְּגֹבֵר הַיַּחֲדָד,
כְּכֹזֵקִישׁ, שֶׁמִּצְאָהוּ רַבִּים
וְעָשׂוֹ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ.
אַלּא כְּנֶשֶׁם בְּהֶרְבֵּה מְקוֹמוֹת
מְעֻנָּנִים רַבִּים, לְהִתְחַלְחַל, לְהִיּוֹת שְׂתוּי
פִּיּוֹת רַבִּים, לְהִיּוֹת נָשׁוּם
כְּאוֹר בְּשָׁנָה וּמִפְּזַר כְּפִרְיָהּ בְּאֵבִיב.

לא הַצֵּלְצוֹל הַחֹד, הַמְעוֹרָר
בְּשַׁעַר הַרֹפֵא הַתּוֹרָן,
אַלּא בְּדַפִּיקוֹת, בְּהֶרְבֵּה אֲשָׁנִים
בְּכִנִּסוֹת צִדִּדִּיּוֹת, בְּהֶרְבֵּה רְפִיקוֹת לֵב.

וְאַחֲר־כֵּן הִיְצִיָּאָה הַשְׂמָטָה, כְּעֶשֶׂן
כְּלִי תְרוּעָה, שֶׁר מִתְפַּטֵּר,
יְלָדִים עֵיפִים מִמִּשְׁחָק,
אֶבֶן בְּגִלְגּוּלִים הָאֲחֵרוֹנִים

לְאַחַר הַמּוֹרָד הַתָּלּוּל, בְּמִקּוֹם שֶׁמִּתְחִיל
מִישׁוֹר הַתּוֹרָר הַגָּדוֹל, אֲשֶׁר מִמֶּנּוּ,
כַּתְּפֹלוֹת הַמִּתְקַבְּלוֹת,
עוֹלָה אֶכֶּךְ בְּהֶרְבֵּה רַבּוֹא גְרִיזִים.

המשורר מביע כמיהה לחיות "כגשם בהרבה מקומות" ולמות "בלי תרועה".

30. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

משלשה או ארבעה בחדר / יהודה עמיחי

משלשה או ארבעה בחדר
תמיד אחד עומד ליד החלון.
מכרח לראות את העול בין קוצים
ואת השרפות בגבעה.
וכיצד אנשים שיצאו שלמים
מחזרים בערב כמטבעות ערף לביתם.

משלשה או ארבעה בחדר
תמיד אחד עומד ליד החלון.
שערו האפל מעל למחשבותיו.
מאחוריו המלים.
ולפניו הקולות הנוודים בלי תרמיל.
לבבות בלי צידה, נבואות בלי מים
ואנבים גדולות שהושבו
ונשארו סגורים כמכתבים שאין
להם פתבת ואין מקבל.

הלשון הציורית בשיר מבטאת עוולות וליקויים שה"עומד ליד החלון" רואה. הסבר והדגם
קביעה זו. בסס את דבריך על שלושה ציורי לשון.

פרק חמישי – שיר שלא נלמד

שים לב: פרק זה הוא חובה. ענה על שאלה 31 (16 נקודות).

31. לפניך השיר "בלונים" מאת דן פגיס. קרא אותו, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

בלונים / דן פגיס*

בלונים של מסכה מתרפקים זה על זה
בין נחשי הנזר,
ומקבלים בעונה
את הסג, את תקרת האולם.
מוכנים לכל רמז,
זהירים לצית לכל נשיכה.
אבל אפלו ענני עולם אלה
קרבה שעתם.
פתאם נשמתם פורחת
בצפצוף מבהל,
או נשמתם פוקעת
בגפץ יחיד.
אחרי כן מתרפטות גופות הגומי
בשולי מרבד מפגל,
והנשמות תועות
בעולם הבינים, בערך בגובה האף.

* דן פגיס – משורר ישראלי, 1930-1986. זוכה פרס ראש הממשלה לשנת 1973.
מספריו: שערן הצל, גלגול, מוח.

- א. השיר מתאר חפץ מוכר בדרך מקורית ולא שגרתית.
הסבר והדגם קביעה זו. (10 נקודות)
- ב. לדעתך, האם נימת השיר כבדת ראש או משועשעת, או האם בשיר משתלבות שתי נימות אלה?
נמק והדגם את דבריך. (6 נקודות)